Producerea de bunuri și servicii

Introducere

Gândește-te la felia de pâine de la micul dejun. Ca să ajungă pe masa ta, cineva a cultivat grâul, altcineva l-a măcinat, un brutar a copt pâinea, un șofer a dus-o la magazin, iar o vânzătoare ți-a dat-o. În lecțiile trecute am privit economia din partea consumatorului. Acum trecem de partea cealaltă a tejghelei: cine produce, din ce, cum și cât.

În această lecție vei descoperi

– ce sunt producția și procesul de producție;
– din ce resurse se face orice bun;
– cine sunt agenții economici și ce obligații au;
– de ce, împreună, oamenii produc mai mult;
– cum hotărăște producătorul cât să producă.

O lume fără producători

1. Aproape tuturor ne place ciocolata. Este bine să existe un singur producător de ciocolată? Dar doi sau șapte? Ce s-ar întâmpla dacă nu ar exista niciun producător specializat și fiecare ar trebui să își facă singur ciocolata acasă?

2. Andrei și Alexandra au observat că, atunci când prețul brioșelor crește, ei cumpără mai puține. Cum crezi că va proceda brutarul dacă numărul de brioșe vândute zilnic scade?

3. În lecția trecută ai aflat ce drepturi are consumatorul față de cel care îi vinde. Acum te uiți la cel din partea cealaltă: cine este, ce face și de ce produce uneori mai mult, alteori mai puțin.

Întrebarea orei: ce drum face pâinea până pe masa noastră și de ce nu se coace în fiecare zi la fel de multă?

Răspunsul îl construim în cele cinci secțiuni de mai jos.

1. Din nevoie, un produs: bunuri, servicii, producția

Ca să avem ce consuma, trebuie să producem. Cu excepția câtorva bunuri pe care le găsim uneori gratuit în natură, precum zmeura culeasă vara din pădure, aproape toate bunurile de consum sunt produse de om.

Rezultatele producției sunt de două feluri.

Bunurile sunt obiecte fizice pe care le poți atinge și folosi, cum ar fi hainele, alimentele, jucăriile sau un telefon mobil.

Serviciile sunt activități oferite de alte persoane sau companii, care îți fac viața mai ușoară, cum ar fi transportul, educația sau internetul.

De exemplu, când cumperi o bicicletă, aceasta este un bun, dar dacă duci bicicleta la reparat, mecanicul îți oferă un serviciu.

Orice bun sau serviciu pe care îl folosim pentru a ne satisface o nevoie trebuie produs înainte și oferit apoi pe piață spre vânzare. O etapă principală a activității economice este producția.

Definiții

Producția este o activitate umană care presupune realizarea de bunuri și de servicii capabile să satisfacă nevoile și dorințele oamenilor.

Procesul de producție este ansamblul activităților/operațiilor care au ca scop obținerea de produse și servicii.

Producția trece prin patru etape:

- **planificarea:** producătorul decide ce bunuri sau servicii să creeze, în funcție de ceea ce au nevoie sau își doresc consumatorii;
- **obținerea resurselor:** ca să produci ceva ai nevoie de materiale, de echipamente, de forță de muncă;
- **producția propriu-zisă:** resursele sunt combinate pentru a crea bunurile sau serviciile dorite;
- **distribuția:** bunurile și serviciile ajung la consumatori, prin magazine, piețe sau online.

Procesul de producție începe, așadar, de la identificarea unei probleme, a unei nevoi sau a unei dorințe pe care consumatorii o au.

2. Din ce se face o pâine: resursele producției

Desfășurarea activității economice presupune utilizarea și consumul de resurse. Resursele atrase și utilizate în procesul de producție sunt de trei feluri.

Definiții

Resursele naturale reprezintă totalitatea resurselor neprelucrate (solul, apa, mineralele, fenomenele naturale folosite în producție) ce pot fi utilizate și transformate în activitatea economică în conformitate cu interesele de consum.

Resursele umane (munca) reprezintă efortul conștient, fizic și intelectual al populației care deține un loc de muncă.

Resursele materiale constau în ansamblul bunurilor produse prin muncă și folosite în activitatea economică pentru producerea altor bunuri și/sau servicii destinate vânzării.

Resursele materiale se mai numesc și resurse de capital. Ele pot fi utilizate în mai multe procese de producție — clădiri, mașini, utilaje, mijloace de transport — sau într-un singur proces de producție — materii prime, materiale, combustibil, energie, apă, semințe.

Pentru a face pâine, de pildă, este nevoie de făină, apă, drojdie, un cuptor și angajați specializați.

Resursele aparțin întotdeauna cuiva — uneia sau mai multor persoane fizice sau juridice —, așadar sunt în proprietatea cuiva.

Și banii? Unele materiale trec banii printre resurse, ca resursă „financiară” sau de capital. Banii sunt foarte importanți: cu ei producătorul cumpără resursele, plătește oamenii și investește în echipamente mai bune. Dar ei nu sunt o a patra resursă, ci mijlocul prin care se obțin celelalte trei.

3. Cine o face și cine o aduce până la tine: agenții economici

Există mai multe categorii de agenți economici, adică persoane sau firme care desfășoară activități economice.

Definiții

Producătorul este persoana sau agentul economic care utilizează diferite resurse pentru a produce bunuri și servicii necesare pe piață.

Distribuitorul poate fi o persoană sau un agent economic care cumpără produsele de la producător, cu scopul de a le vinde propriilor clienți.

Comerciantul este persoana sau agentul economic care desfășoară activitatea de comercializare (vânzare-cumpărare) a produselor și a serviciilor pe piață.

Prestatorul este persoana sau agentul economic care furnizează o activitate, un serviciu.

Drumul obișnuit al unui bun trece prin mai mulți agenți: producător → distribuitor → comerciant → consumator. Prestatorul îi oferă serviciul direct consumatorului, cum face frizerul sau mecanicul.

Producătorul este cel care susține oferta de produse și de servicii pe piață. El ia deciziile necesare, de la începutul producției și până la introducerea produselor pe piață: ce bunuri noi creează, cum organizează activitatea, ce resurse folosește. Își asumă riscuri și dă dovadă de autonomie, de creativitate și de originalitate.

Agentul economic este obligat să ofere numai produse sau servicii sigure, care corespund caracteristicilor declarate, să se comporte în mod corect în relațiile cu consumatorii și să nu folosească practici comerciale abuzive.

Obligațiile agentului economic

Ce spune legea

Ordonanța Guvernului nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor le cere fiecăruia ce ține de el (art. 7): producătorii pun pe piață numai produse sigure, care respectă condițiile prescrise sau declarate; distribuitorii nu vând produse despre care știu sau bănuiesc că pot fi periculoase; prestatorii oferă numai servicii care nu pun în pericol viața, sănătatea sau securitatea consumatorilor. Toți trebuie să se comporte corect în relațiile cu consumatorii (art. 9).

Când aceste obligații sunt încălcate — produse perimate sau periculoase, publicitate mincinoasă, lipsa prețului de pe etichetă —, este vorba de un abuz, iar consumatorul se apără așa cum ai învățat în lecția despre drepturile consumatorului.

4. Împreună producem mai mult: diviziunea muncii

Productivitatea celui care lucrează de unul singur este extrem de scăzută. Asemenea lui Robinson Crusoe, un om care trăiește izolat ar putea doar să își facă câteva unelte primitive, să vâneze și să cultive plante. De aceea, ca să producă mai mult, oamenii cooperează: își împart sarcinile, iar fiecare se specializează într-o anumită activitate.

Definiții

Diviziunea muncii se referă la împărțirea sarcinilor, cu scopul creșterii productivității.

Productivitatea muncii este eficiența muncii, exprimată prin raportul dintre cantitatea de produse realizată și volumul de muncă depus.

Economistul scoțian Adam Smith a vizitat o fabrică de ace și a descris-o în cartea sa din 1776, *Avuția națiunilor*: zece muncitori, care își împărțeau cele circa optsprezece operații necesare, produceau împreună peste 48 000 de ace pe zi. Dacă fiecare ar fi lucrat singur, de la cap la coadă, nu ar fi putut face nici douăzeci de ace pe zi, poate nici măcar unul.

Un exemplu și mai mare este creionul. În eseul „Eu, Creionul”, din 1958, economistul american Leonard Read arată că nicio persoană de pe pământ nu știe să fabrice singură un creion: lemnul de cedru vine din California și Oregon, grafitul din Sri Lanka, argila din Mississippi, ceara din Mexic, uleiul de ricin pentru lac de la cultivatorii de ricin, iar piatra ponce din radieră din Italia. Nenumărați oameni care nu se cunosc lucrează împreună ca tu să poți cumpăra un creion ieftin.

5. Cât se produce: cererea, oferta, prețul

Piața este locul în care se întâlnesc consumatorii și producătorii.

Definiții

Cererea este nevoia de bunuri și servicii care se satisface prin intermediul pieței.

Oferta este cantitatea de bunuri/servicii pe care agenții economici o oferă, într-o anumită perioadă de timp.

Prețul este reflectarea bănească a valorii bunurilor/serviciilor, pe care consumatorul poate și este dispus să o ofere producătorului.

Nevoile care sunt însoțite și de posibilitatea de a cumpăra bunurile potrivite devin cerere pe piață. Cumpărătorii sunt influențați de preț: cu cât prețul este mai mare, cu atât cantitatea cumpărată este mai mică, și invers. Dacă prețul brioșelor crește, cumpărătorii vor lua mai puține.

Pentru producător, prețul pieței influențează decizia de a crește sau de a micșora producția: cu cât prețul pe piață este mai mare, iar produsele se vând, cu atât producătorul este interesat să crească producția, pentru a obține un venit mai mare.

Dacă foarte mulți producători au produs înghețată, dar sunt puțini cumpărători, producătorii vor fi nevoiți să scadă prețul ca să vândă. Dacă s-a produs puțin și sunt mulți cumpărători, prețurile vor fi mai mari. Când vine frigul, se cumpără mai puțină înghețată, iar producătorii își micșorează producția.

Cererea, oferta și prețul

Prețurile se formează pe piață, din întâlnirea cererii cu oferta. Asta nu înseamnă că statul lipsește: el stabilește regulile după care se produce și se vinde și apără concurența corectă. Uneori statul sprijină producerea unor bunuri, cum sunt medicamentele sau energia, iar alteori o descurajează prin taxe suplimentare, de pildă la produsele cu un conținut ridicat de zahăr.

Ce spune legea

Constituția României spune că economia țării este economie de piață, bazată pe libera inițiativă și pe concurență. Tot Constituția îi cere statului să asigure libertatea comerțului, protecția concurenței loiale și un cadru favorabil pentru folosirea tuturor factorilor de producție, precum și exploatarea resurselor naturale în acord cu interesul național (art. 135).

Rezumat

1. Producția este activitatea prin care oamenii realizează bunuri și servicii care le satisfac nevoile. Ea trece prin patru etape: planificarea, obținerea resurselor, producția propriu-zisă și distribuția.
2. Pentru a produce sunt necesare resurse naturale, umane și materiale (de capital). Banii nu sunt o a patra resursă, ci mijlocul cu care se cumpără celelalte.
3. Producătorul, distribuitorul, comerciantul și prestatorul sunt agenți economici. Legea îi obligă să ofere numai produse și servicii sigure și să se comporte corect cu consumatorii.
4. Diviziunea muncii, adică împărțirea sarcinilor, crește productivitatea: împreună, oamenii produc mult mai mult decât fiecare singur.
5. Producătorul crește sau micșorează producția după cerere și după preț, în cadrul fixat de lege.

Ciorchinele: pâinea de pe masa mea

Ce construim. În centru stă PÂINEA DE PE MASA MEA. Din ea pornesc ramuri: resursele naturale, resursele umane, resursele materiale, agenții economici, etapele producției, cât se coace. Din fiecare ramură pornesc altele, cu exemple concrete.

Cum lucrăm. Clasa propune, iar ideile se scriu toate, fără să fie evaluate pe loc. Legăturile dintre ramuri se trag după ce ramurile s-au umplut.

La final completezi în caiet coloana „Exemple” din tabelul resurselor și te gândești: ce ramură a ieșit cea mai bogată? Ce s-ar întâmpla cu pâinea dacă ar lipsi o ramură întreagă?

Verifică-te

1. Ce fel de resursă este fiecare, la producerea unei ciocolate: boabele de cacao · angajații din fabrică · mașinile de ambalat · energia electrică · camioanele de transport?

2. Adevărat sau fals? a) Producătorul este cel care cumpără produsele ca să le vândă propriilor clienți. b) Consumatorul cumpără întotdeauna bunurile direct de la producător. c) Forța de muncă este o resursă naturală. d) Diviziunea muncii crește productivitatea.

3. Un producător află că prețul unui bun va scădea, pentru că pe piață există deja o cantitate prea mare din el. Ce decizie poate lua și cum va acționa?

Din lege

Producția și vânzarea nu sunt lăsate la voia întâmplării. Constituția așază economia pe libera inițiativă și pe concurență și împarte proprietatea în publică și privată (art. 135 și 136), iar Ordonanța Guvernului nr. 21/1992 spune pentru ce răspunde fiecare agent economic față de consumator (art. 7 și 9).

Știai că

Cea mai veche firmă din lume este compania japoneză de construcții Kongō Gumi. A fost înființată în anul 578 și a funcționat fără întrerupere: a fost o afacere de familie timp de peste 1 400 de ani, iar din 2006 aparține altei companii japoneze. Construiește și astăzi temple și restaurează clădiri de patrimoniu.

Automobile Dacia a avut în 2023 o cifră de afaceri de 26 de miliarde de lei, fiind una dintre firmele cu cele mai mari venituri din România. Potrivit companiei, ea lucrează cu aproximativ 2 000 de furnizori: circa 600 oferă servicii, iar ceilalți livrează piese pentru motoare, cutii de viteze și altele. Este diviziunea muncii la scară mare.

În lume se fabrică în fiecare an circa 15 miliarde de creioane. Creionul cu gumă de șters a fost brevetat în 1858 de americanul Hymen Lipman.